

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 16 lutego 2017 r.¹

Odesłanie prejudycjalne — Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości — Granice, azyl i imigracja — System dubliński — Rozporządzenie (UE) nr 604/2013 — Artykuł 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej — Nieludzkie lub poniżające traktowanie — Przekazanie ciężko chorej osoby ubiegającej się o azyl do państwa odpowiedzialnego za rozpatrzenie jej wniosku — Brak istotnych powodów ku temu, by przypuszczać, że występują widoczne systemowe nieprawidłowości w tym państwie członkowskim — Obowiązki nałożone na państwo członkowskie, które wykonuje przekazanie

W sprawie C-578/16 PPU

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Vrhovno sodišče (sąd najwyższy, Słowenia) postanowieniem z dnia 28 października 2016 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 21 listopada 2016 r., w postępowaniu:

C.K.,

H.F.,

A.S.

przeciwko

Republice Słowenii,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: J.L. da Cruz Vilaça (sprawozdawca), prezes izby, M. Berger, A. Borg Barthet, E. Levits i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Tanchev,

sekretarz: M. Aleksejev, administrator,

zważywszy na wniosek sądu odsyłającego z dnia 28 października 2016 r., który wpłynął do Trybunału w dniu 21 listopada 2016 r., o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w trybie pilnym na podstawie art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem,

zważywszy na postanowienie piątej izby Trybunału z dnia 1 grudnia 2016 r. o uwzględnieniu tego wniosku,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 23 stycznia 2017 r.,

¹ — Język postępowania: słoweński.

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu C.K., H.F. i A.S. początkowo przez Z. Kojić, a następnie przez M. Nabergoja, svetovalca za begunce,
- w imieniu rządu słoweńskiego przez N. Pintar Gosenca oraz A. Vran, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu włoskiego przez G. Palmieri, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez L. Cordiego, avvocato dello Stato,
- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez C. Crane, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez D. Blundella, barrister,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Condou-Durande oraz M. Žebrego, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 9 lutego 2017 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 3 ust. 2 i art. 17 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela kraju trzeciego lub bezpaństwowca (Dz.U. 2013, L 180, s. 31, zwanego dalej „rozporządzeniem Dublin III”), art. 267 TFUE oraz art. 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między C.K., H.F. i ich dzieckiem, A.S., a Republika Słowenia (Republiką Słowenii), reprezentowaną przez jej ministerstwo spraw wewnętrznych, w przedmiocie przekazania tych osób do Republiki Chorwacji, wyznaczonej jako państwo członkowskie odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej zgodnie z przepisami rozporządzenia Dublin III.

Ramy prawne

Prawo międzynarodowe

Konwencja genewska

- 3 Artykuł 33 ust. 1 Konwencji dotyczącej statusu uchodźców, podpisanej w Genewie w dniu 28 lipca 1951 r. [*United Nations Treaty Series*, vol. 189, s. 150, nr 2545 (1954)], uzupełnionej Protokołem dotyczącym statusu uchodźców sporządzonym w Nowym Jorku w dniu 31 stycznia 1967 r. (zwanej dalej „konwencją genewską”), zatytułowany „Zakaz wydalania lub zawracania (»refoulement«)”, stanowi:

„Żadne umawiające się państwo nie wydałi lub nie zawróci w żaden sposób uchodźcy do granicy terytoriów, gdzie jego życiu lub wolności zagrażałoby niebezpieczeństwo ze względu na jego rasę, religię, obywatelstwo, przynależność do określonej grupy społecznej lub przekonania polityczne”.

EKPC

- 4 Artykuł 3 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”), zatytułowany „Zakaz tortur”, stanowi:

„Nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu”.

Prawo Unii

Karta

- 5 Zgodnie z art. 1 karty, zatytułowanym „Godność człowieka”:

„Godność człowieka jest nienaruszalna. Musi być szanowana i chroniona”.

- 6 Artykuł 4 karty, zatytułowany „Zakaz tortur i nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania”, stanowi:

„Nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu”.

- 7 Artykuł 19 ust. 2 karty, zatytułowany „Ochrona w przypadku usunięcia z terytorium państwa, wydalania lub ekstradycji”, przewiduje:

„Nikt nie może być usunięty z terytorium państwa, wydalony lub wydany w drodze ekstradycji do państwa, w którym istnieje poważne ryzyko, iż może być poddany karze śmierci, torturom lub innemu nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu”.

- 8 Artykuł 51 ust. 1 karty, zatytułowany „Zakres zastosowania”, stanowi:

„Postanowienia niniejszej karty mają zastosowanie do instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii, przy poszanowaniu zasady pomocniczości, oraz do państw członkowskich, wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii. Szanują one zatem prawa, przestrzegają zasad i popierają ich stosowanie zgodnie ze swymi odpowiednimi uprawnieniami i w poszanowaniu granic kompetencji Unii powierzonych jej w traktatach”.

9 Artykuł 52 ust. 3 karty, zatytułowany „Zakres i wykładnia praw i zasad”, stanowi:

„W zakresie, w jakim niniejsza karta zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w [EKPC], ich znaczenie i zakres są takie same jak praw przyznanych przez tę konwencję. Niniejsze postanowienie nie stanowi przeszkody, aby prawo Unii przyznawało szerszą ochronę”.

Rozporządzenie Dublin III

10 Rozporządzenie Dublin III, które weszło w życie w dniu 19 lipca 2013 r., zastąpiło rozporządzenie Rady (WE) nr 343/2003 z dnia 18 lutego 2003 r. ustanawiające kryteria i mechanizmy określania państwa członkowskiego właściwego dla rozpatrywania wniosku o azyl wniesionego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego (Dz.U. 2003, L 50, s. 1, zwane dalej „rozporządzeniem Dublin II”), ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2014 r.

11 Motywy 4, 5, 9, 32 i 39 rozporządzenia Dublin III stanowią:

„(4) W konkluzjach z Tampere stwierdzono także, że [wspólny europejski system azylowy] powinien zostać uzupełniony, w krótkim terminie, o precyzyjną i sprawną metodę ustalania, które państwo członkowskie jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu.

(5) Metoda taka powinna być oparta na kryteriach obiektywnych i sprawiedliwych, zarówno dla państwa członkowskiego, jak i dla zainteresowanych osób. W szczególności powinna ona umożliwiać szybkie ustalenie odpowiedzialnego państwa członkowskiego, tak by zagwarantować skuteczny dostęp do procedur udzielania ochrony międzynarodowej, i nie powinna zagrażać celowi, jakim jest szybkie rozpatrywanie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej.

[...]

(9) W świetle wyników przeprowadzonej oceny wdrożenia aktów prawnych przyjętych w pierwszej fazie na obecnym etapie właściwe jest potwierdzenie zasad, na których opiera się [rozporządzenie Dublin II], wprowadzając [i wprowadzenie] przy tym potrzebnych] udoskonale[ń] w oparciu o zdobyte doświadczenia, by zwiększyć skuteczność systemu dublińskiego oraz skuteczność ochrony udzielanej wnioskodawcom w ramach tego systemu [...]. Należy przewidzieć weryfikację w drodze opartego na dowodach kompleksowego przeglądu, obejmującego skutki prawne, ekonomiczne i społeczne systemu dublińskiego, w tym skutki w zakresie praw podstawowych.

[...]

(32) W odniesieniu do traktowania osób objętych zakresem zastosowania niniejszego rozporządzenia państwa członkowskie związane są swoimi zobowiązaniami powstałymi na mocy instrumentów prawa międzynarodowego, w tym odpowiedniego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

[...]

(39) Niniejsze rozporządzenie nie narusza praw podstawowych i jest zgodne z zasadami uznanymi w szczególności w [karcie]. W szczególności niniejsze rozporządzenie zmierza do zapewnienia pełnego przestrzegania prawa do azylu gwarantowanego przez art. 18 [karty] i praw uznanych w jej art. 1, 4, 7, 24 i 47. Niniejsze rozporządzenie należy w związku z tym stosować odpowiednio”.

- 12 Artykuł 3 tego rozporządzenia, zatytułowany „Rozpatrywanie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej”, stanowi:

„1. Państwa członkowskie rozpatrują każdy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej złożony przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który składa wniosek na terytorium jednego z nich, w tym na granicy lub w strefach tranzytowych. Wniosek jest rozpatrywany przez jedno państwo członkowskie, którym jest państwo, które kryteria wymienione w rozdziale III wskazują jako odpowiedzialne.

2. [...]

Jeżeli przekazanie wnioskodawcy do państwa członkowskiego pierwotnie wyznaczonego jako państwo odpowiedzialne jest niemożliwe, gdyż istnieją istotne powody ku temu, by przypuszczać, że w procedurze azylowej i w warunkach przyjmowania wnioskodawców w tym państwie członkowskim występują wady [nieprawidłowości] systemowe, powodujące pojawienie się ryzyka nieludzkiego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 [karty], państwo członkowskie dokonujące ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego dalej prowadzi ocenę kryteriów określonych w rozdziale III w celu stwierdzenia, czy inne państwo członkowskie może zostać wyznaczone jako odpowiedzialne.

[...]”.

- 13 Rozdział III rozporządzenia Dublin III zawiera kryteria ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu. Rozdział ten zawiera między innymi art. 12 ust. 2, zatytułowany „Wydanie dokumentów pobytu lub wiz”, który przewiduje:

„W przypadku gdy wnioskodawca jest w posiadaniu ważnej wizy, państwo członkowskie, które wydało tę wizę, jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej [...]”.

- 14 Artykuł 17 ust. 1 tego rozporządzenia, zatytułowany „Klauzule dyskrecjonalne”, stanowi:

„Na zasadzie odstępstwa od art. 3 ust. 1 każde państwo członkowskie może zdecydować o rozpatrzeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej wniesionego w tym państwie przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, nawet jeżeli za takie rozpatrzenie nie jest odpowiedzialne na podstawie kryteriów ustanowionych w niniejszym rozporządzeniu.

[...]”.

- 15 Rozdział VI rozporządzenia Dublin III jest zatytułowany „Postępowania w sprawie przejęcia i wtórnego przejęcia”. Zawiera on między innymi art. 27, 29, 31 i 32 tego rozporządzenia.

- 16 Artykuł 27 ust. 1 tego rozporządzenia, zatytułowany „Środki zaskarżenia”, stanowi:

„Wnioskodawca lub inna osoba, o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. c) lub d), ma prawo wniesienia do sądu skutecznego środka zaskarżenia w formie odwołania lub wniosku o ponowne rozpoznanie, z powodów faktycznych lub prawnych, decyzji o przekazaniu”.

- 17 Sekcja VI rozdziału VI rozporządzenia Dublin III, poświęcona przekazaniom wnioskodawców do odpowiedzialnego państwa członkowskiego, zawiera art. 29 tego rozporządzenia, zatytułowany „Metody i terminy”, który stanowi:

„1. Przekazanie osoby ubiegającej się o azyl lub innej osoby, o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. c) lub d), z wnioskującego państwa członkowskiego do odpowiedzialnego państwa członkowskiego jest przeprowadzane zgodnie z prawem krajowym wnioskującego państwa członkowskiego, po konsultacjach między zainteresowanymi państwami członkowskimi, tak szybko, jak to jest praktycznie

możliwe, a najpóźniej w ciągu sześciu miesięcy od wyrażenia zgody na złożony przez inne państwo członkowskie wniosek o przejście lub wtórne przejście zainteresowanej osoby lub od ostatecznej decyzji w sprawie odwołania się lub ponownego rozpoznania, w przypadku gdy mają one skutek zawieszający, zgodnie art. 27 ust. 3.

Jeżeli przekazanie do odpowiedzialnego państwa członkowskiego odbywa się w drodze wyjazdu pod nadzorem lub wyjazdu pod eskortą, państwa członkowskie dbają o to, by było ono przeprowadzane w sposób humanitarny i z pełnym poszanowaniem praw podstawowych i godności ludzkiej.

[...]

2. W przypadku gdy nie dokonano przekazania w terminie sześciomiesięcznym, odpowiedzialne państwo członkowskie zostaje zwolnione z obowiązku przejścia lub wtórnego przejścia zainteresowanej osoby, a odpowiedzialność zostaje przeniesiona na wnioskujące państwo członkowskie. Termin ten może być przedłużony do maksymalnie jednego roku, jeżeli przekazania nie można było przeprowadzić w związku z uwięzieniem zainteresowanej osoby lub do maksymalnie osiemnastu miesięcy, jeżeli zainteresowana osoba uciekła.

[...]

4. Komisja w drodze aktów wykonawczych określa jednolite warunki konsultacji i wymiany informacji między państwami członkowskimi, w szczególności w przypadkach przekazania przełożonych lub opóźnionych, przekazania w wyniku automatycznej akceptacji lub w przypadkach przekazywania małoletnich lub osób zależnych oraz w przypadkach przekazania pod nadzorem [...].”

18 W ramach tej samej sekcji VI art. 31 tego rozporządzenia, zatytułowany „Wymiana właściwych informacji przed przeprowadzeniem przekazania”, stanowi:

„1. Państwo członkowskie przeprowadzające przekazanie wnioskodawcy [...] dostarcza odpowiedzialnemu państwu członkowskiemu takie dane osobowe dotyczące osoby, która ma zostać przekazana, które są odpowiednie, właściwe i wystarczają, by zagwarantować właściwym organom – zgodnie z prawem krajowym – w odpowiedzialnym państwie członkowskim możliwość zapewnienia tej osobie odpowiedniej pomocy, w tym zapewnienia natychmiastowej opieki zdrowotnej wymaganej w celu ochrony jej podstawowych interesów, oraz zapewnienia dalszej ochrony i poszanowania praw przyznanych niniejszym rozporządzeniem i innymi odpowiednimi instrumentami prawnymi dotyczącymi azylu. Dane te dostarczane są odpowiedzialnemu państwu członkowskiemu w racjonalnym terminie przed przeprowadzeniem przekazania w celu zadbania o to, by jego właściwe organy – zgodnie z prawem krajowym – dysponowały czasem wystarczającym na podjęcie koniecznych środków.

2. Przekazujące państwo członkowskie dostarcza odpowiedzialnemu państwu członkowskiemu informacje – o ile dysponuje nimi zgodnie z prawem krajowym właściwy organ – które są niezbędne do zabezpieczenia praw i doraźnych szczególnych potrzeb przekazywanej osoby, a zwłaszcza:

a) informacje o wszelkich niezwłocznych środkach, które odpowiedzialne państwo członkowskie musi podjąć w celu właściwego zadbania o szczególne potrzeby osoby przekazywanej, w tym o wszelkiej niezbędnej doraźnej opiece zdrowotnej;

[...]”.

- 19 W tej samej sekcji art. 32 ust. 1 rozporządzenia Dublin III, zatytułowany „Wymiana danych dotyczących zdrowia przed przekazaniem”, stanowi:

„Przekazujące państwo członkowskie przesyła odpowiedzialnemu państwu członkowskiemu – wyłącznie do celów zapewnienia opieki medycznej lub leczenia, w szczególności w odniesieniu do osób niepełnosprawnych, osób starszych, ciężarnych kobiet, małoletnich i osób, które padły ofiarą tortur, zgwałcenia lub innych poważnych form przemocy psychicznej, fizycznej lub seksualnej – informacje – o ile dysponuje nimi zgodnie z prawem krajowym właściwy organ – na temat szczególnych potrzeb osoby, która ma zostać przekazana, mogące w określonych przypadkach obejmować informacje na temat stanu zdrowia fizycznego i psychicznego tej osoby. Informacje te są przekazywane na wspólnym świadectwie zdrowia, do którego załącza się niezbędne dokumenty. Odpowiedzialne państwo członkowskie zapewnia, by te szczególne potrzeby zostały odpowiednio uwzględnione, w szczególności poprzez zapewnienie wszelkiej podstawowej opieki medycznej, jaka może okazać się potrzebna.

[...]”.

Rozporządzenie wykonawcze

- 20 Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1560/2003 z dnia 2 września 2003 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia nr 343/2003 (Dz.U. 2003, L 222, s. 3 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 6, s. 200), zmienione rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 118/2014 z dnia 30 stycznia 2014 r. (Dz.U. 2014, L 39, s. 1) (zwane dalej „rozporządzeniem wykonawczym”) zawiera zasady stosowania rozporządzenia Dublin II oraz, obecnie, rozporządzenia Dublin III.
- 21 Rozdział III rozporządzenia wykonawczego jest zatytułowany „Przekazanie”. W rozdziale tym zawarte są między innymi art. 8 i 9.
- 22 Artykuł 8 rozporządzenia, zatytułowany „Współpraca przy przekazaniu”, przewiduje:

„1. Na właściwym państwie członkowskim ciąży obowiązek umożliwienia wykonania przekazania osoby ubiegającej się o azyl najszybciej jak to możliwe oraz zapewnienia, że [by] nie powstaną [powstały] żadne przeszkody w wykonaniu przekazania. Właściwe państwo członkowskie ustali w miarę potrzeb miejsce na swoim terytorium, do którego osoba ubiegająca się o azyl zostanie przekazana lub w którym zostanie przejęta przez właściwe organy, przy uwzględnieniu ograniczeń geograficznych i środków transportu dostępnych państwu członkowskiemu wykonującemu przekazanie. W żadnym wypadku nie można wymagać, aby eskorta towarzyszyła osobie ubiegającej się o azyl poza punkt przybycia w używanych w tym celu międzynarodowych środkach transportu lub aby państwo członkowskie wykonujące przekazanie pokrywało koszty transportu poza ten punkt.

2. Państwo członkowskie wykonujące przekazanie organizuje transport osobie ubiegającej się o azyl i eskortę dla niej oraz podejmuje decyzję, w porozumieniu z właściwym państwem członkowskim, w sprawie czasu przybycia, a także w miarę potrzeby w sprawie szczegółów przekazania [wnioskodawcy] właściwym organom. Właściwe państwo członkowskie może żądać, aby termin zawiadomienia wynosił trzy dni robocze”.

3. Do celów przekazywania do odpowiedzialnego państwa członkowskiego danych niezbędnych do zagwarantowania praw i pilnych potrzeb osoby, która ma być przekazana, wykorzystuje się standardowy formularz określony w załączniku VI. Taki standardowy formularz traktuje się jak zawiadomienie w rozumieniu ust. 2”.

23 Zgodnie z art. 9 tegoż rozporządzenia, zatytułowanym „Przekazania odroczone i opóźnione”:

„1. Właściwe państwo członkowskie jest niezwłocznie informowane o każdym opóźnieniu wynikającym z odwołania się strony lub ponownego rozpatrywania sprawy skutkującym zawieszeniem postępowania, a także o przeszkodach fizycznych, takich jak zły stan zdrowia osoby ubiegającej się o azyl, brak dostępności transportu lub odstąpienie przez osobę ubiegającą się o azyl od procedury przekazania.

1a. W przypadku gdy przekazanie jest opóźnione na wniosek przekazującego państwa członkowskiego, przesyłające i właściwe państwa członkowskie muszą ponownie nawiązać ze sobą kontakt, aby jak najszybciej umożliwić zorganizowanie kolejnego przekazania, zgodnie z art. 8, [...] nie później niż w ciągu dwóch tygodni od momentu, w którym władze stwierdzą ustanie okoliczności, które spowodowały opóźnienie lub odroczenie. W takim przypadku przed przekazaniem przesyła się uaktualniony standardowy formularz służący do przekazania danych określony w załączniku VI.

2. Państwo członkowskie, które z jednej z przyczyn określonych w art. 29 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 604/2013 nie może wykonać przekazania w zwykłym terminie wynoszącym sześć miesięcy od daty przyjęcia wniosku o przejście lub wtórne przejście zainteresowanej osoby lub ostatecznej decyzji w sprawie odwołania lub ponownego rozpoznania, w przypadku gdy mają one skutek zawieszający, informuje właściwe państwo członkowskie przed upływem tego terminu. W przeciwnym razie państwem odpowiedzialnym za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, na którym ciąży także obowiązki wynikające z rozporządzenia (UE) nr 604/2013, jest państwo członkowskie, które wystosowało wniosek, zgodnie z art. 29 ust. 2 tego rozporządzenia.

[...]”.

24 Załączniki VI i IX do rozporządzenia wykonawczego zawierają standardowe formularze poświęcone odpowiednio wymianie informacji i wymianie danych dotyczących stanu zdrowia przed przekazaniem na podstawie rozporządzenia Dublin III.

Dyrektywa „w sprawie przyjmowania”

25 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową (Dz.U. 2013, L 180, s. 96, zwana dalej „dyrektywą »w sprawie przyjmowania«”) ma na celu, zgodnie z jej art. 1, ustanowienie norm dotyczących przyjmowania osób ubiegających się o ochronę międzynarodową w państwach członkowskich.

26 Artykuł 17 tej dyrektywy, zatytułowany „Ogólne zasady dotyczące świadczeń materialnych w ramach przyjmowania oraz opieki zdrowotnej”, stanowi:

„1. Państwa członkowskie zapewniają udostępnienie wnioskodawcom świadczeń materialnych w ramach przyjmowania w momencie złożenia przez nich wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej.

2. Państwa członkowskie zapewniają świadczenia materialne w ramach przyjmowania pozwalające wnioskodawcom na odpowiedni poziom życia, gwarantujący im utrzymanie i ochronę zdrowia fizycznego i psychicznego.

Państwa członkowskie zapewniają, by taki poziom życia był zapewniany w przypadku osób szczególnej troski, zgodnie z art. 21, jak również w przypadku osób zatrzymanych.

[...]”.

27 Artykuł 18 ust. 3 rzezonej dyrektywy, zatytułowany „Formy świadczeń materialnych w ramach przyjmowania”, przewiduje:

„W odniesieniu do wnioskodawców umieszczonych w lokalach i ośrodkach dla cudzoziemców, o których mowa w ust. 1 lit. a) i b), państwa członkowskie biorą pod uwagę szczególne względy wynikające z płci i wieku oraz sytuację osób szczególnej troski”.

28 Zgodnie z art. 19 dyrektywy „w sprawie przyjmowania”, zatytułowanym „Opieka zdrowotna”:

„1. Państwa członkowskie zapewniają wnioskodawcom niezbędną opiekę zdrowotną, która obejmuje przynajmniej opiekę medyczną w nagłych przypadkach oraz podstawowe leczenie chorób i poważnych zaburzeń psychicznych.

2. Państwa członkowskie zapewniają wnioskodawcom o szczególnych potrzebach w zakresie przyjmowania pomoc medyczną i lub inną, w tym, w stosownych przypadkach, odpowiednią opiekę medyczną w zakresie zdrowia psychicznego”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

29 Z postanowienia odsyłającego, a także z informacji i dowodów zebranych w aktach sprawy oraz wystąpień, jakie miały miejsce w trakcie rozprawy, która odbyła się w dniu 16 sierpnia 2015 r., wynika, że C.K., obywatelka Syryjskiej Republiki Arabskiej, i H.F., obywatel Arabskiej Republiki Egiptu, wjechali na terytorium Unii Europejskiej w oparciu o prawidłowo przyznaną im przez Republikę Chorwacką wizę. Z powyższego wynika również, że po krótkim pobycie w tym państwie członkowskim przekroczyli oni granicę słoweńską na podstawie fałszywych greckich dokumentów tożsamości. Osoby te zostały następnie przyjęte do ośrodka przyjęć osób ubiegających się o azyl w Lublanie (Słowenia) i każda z nich złożyła w ministerstwie spraw wewnętrznych Republiki Słowenii wnioski o udzielenie azylu. Z informacji tych wynika również, że C.K. w momencie wjazdu na teren Słowenii była w ciąży.

30 W dniu 28 sierpnia 2015 r. organy słoweńskie, uznając, że Republika Chorwacji była zgodnie z art. 12 ust. 2 rozporządzenia Dublin III państwem członkowskim odpowiedzialnym za rozpatrywanie złożonego przez skarżących w postępowaniu głównym wniosku o udzielenie azylu, wystąpiły do organów tego państwa członkowskiego z wnioskiem o ich przejęcie. W odpowiedzi z dnia 14 września 2015 r. Republika Chorwacji uznała swą odpowiedzialność w odniesieniu do tych osób.

31 Z uwagi na zaawansowaną ciążę C.K. Republika Słowenii kontynuowała jednak postępowanie na podstawie rozporządzenia Dublin III jedynie dopiero po 20 listopada 2015 r., dniu, w którym skarżąca w postępowaniu głównym urodziła dziecko A.S. Wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w odniesieniu do tego dziecka został złożony w dniu 27 listopada 2015 r. i był rozpatrywany wraz z wnioskami C.K. i H.F.

32 W dniu 20 stycznia 2016 r. ministerstwo spraw wewnętrznych wydało decyzję o odmowie rozpatrzenia wniosków o udzielenie azylu złożonych przez skarżących w postępowaniu głównym i o przekazaniu tych skarżących do Chorwacji.

33 Wyrokiem z dnia 2 marca 2016 r. Upravno sodišče (sąd administracyjny, Słowenia) uchylił tę decyzję i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, wydając właściwym organom instrukcję, by uzyskały od Republiki Chorwacji zapewnienie, że C.K, H.F. i ich dziecko będą mieli dostęp do właściwej opieki medycznej w tym państwie członkowskim.

- 34 Organy słoweńskie wystosowały w tym względzie wnioski do Republiki Chorwacji w dniu 30 marca 2016 r. W odpowiedzi z dnia 7 kwietnia 2016 r. państwo to zapewniło, że skarżący w postępowaniu głównym skorzystają w Chorwacji z zakwaterowania, odpowiedniej opieki zdrowotnej i niezbędnych zabiegów leczniczych.
- 35 W dniu 5 maja 2016 r. ministerstwo spraw wewnętrznych wydało nową decyzję o odmowie rozpatrzenia wniosków o udzielenie azylu złożonych przez skarżących w postępowaniu głównym i o przekazaniu tych ostatnich do Chorwacji.
- 36 Skarżący w postępowaniu głównym wnieśli skargę na tę decyzję do Upravno sodišče (sądu administracyjnego). Domagali się oni również od tego sądu tymczasowego zawieszenia wykonania tej decyzji do czasu wydania prawomocnego orzeczenia sądowego co do istoty sprawy.
- 37 W ramach tej skargi skarżący w postępowaniu głównym podnieśli między innymi, że ich przekazanie miałyby negatywny wpływ na stan zdrowia C.K., mogący oddziaływać również na dobro jej nowo narodzonego dziecka. W tym względzie przedstawili oni różne zaświadczenia lekarskie na poparcie tego, że C.K. przeszła zagrożoną ciążę i że od czasu porodu cierpiała na dolegliwości natury psychicznej. Specjalista psychiatra zdiagnozował u skarżącej depresję popołożową i nawracające skłonności samobójcze. Z szeregu opinii lekarskich wynikało ponadto, że zły stan zdrowia C.K. był głównie rezultatem niepewności co do jej statusu i stresu z tego wynikającego. W dodatku pogorszenie się jej psychicznego stanu zdrowia mogło spowodować agresywne zachowanie wobec samej siebie i osób trzecich, co wymagało, w stosownym wypadku, opieki szpitalnej. Choroba, na którą cierpi C.K., wymagała zdaniem tego psychiatry, aby ona i jej dziecko pozostali w celu leczenia w ośrodku przyjęć w Lublanie.
- 38 Wyrokiem z dnia 1 czerwca 2016 r. Upravno sodišče (sąd administracyjny) uchylił decyzję o przekazaniu skarżących w postępowaniu głównym. Postanowieniem z tego samego dnia sąd ten zawiesił również wykonanie tej decyzji do czasu wydania prawomocnego orzeczenia sądowego co do istoty sprawy.
- 39 Ministerstwo spraw wewnętrznych wniosło zatem odwołanie od tego wyroku do Vrhovno sodišče (sądu najwyższego, Słowenia). W dniu 29 czerwca 2016 r. sąd ten zmienił wyrok sądu pierwszej instancji i utrzymał w mocy decyzję o przekazaniu. W odniesieniu do opieki zdrowotnej, jakiej wymagał stan zdrowia C.K., uznał on, że z uzyskanego na wnioski organów słoweńskich sprawozdania Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) wynika, że jeśli chodzi o przyjmowanie osób ubiegających się o azyl sytuacja w Chorwacji jest dobra. Państwo to dysponuje między innymi ośrodkiem zakwaterowania w Kutinie (Chorwacja), który jest specjalnie przeznaczony dla osób szczególnej troski, gdzie osoby ubiegające się o azyl mają wolny dostęp do opieki medycznej świadczonej przez lekarza przychodzącego regularnie do ośrodka lub w nagłych wypadkach przez lokalny szpital, a nawet, jeżeli zachodzi taka potrzeba, przez szpital w Zagrzebiu (Chorwacja).
- 40 Co się tyczy innych twierdzeń skarżących w postępowaniu głównym, że stali się oni w Chorwacji ofiarami wypowiedzi i przemocy na tle rasowym, Vrhovno sodišče (sąd najwyższy) uznał, że nie wykazali oni, iż istniały istotne powody ku temu, by przypuszczać, że w procedurze azylowej i w warunkach przyjmowania osób ubiegających się o azyl w Republice Chorwacji występują systemowe nieprawidłowości, mogące powodować pojawienie się w ich przypadku ryzyka nieludzkiego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 3 ust. 2 rozporządzenia Dublin III. Ponadto ani instytucje Unii, ani UNHCR nie uznały sytuacji w tym kraju za krytyczną.
- 41 Wyrok Vrhovno sodišče (sądu najwyższego) stał się zatem prawomocny. Skarżący w postępowaniu głównym wnieśli tymczasem skargę konstytucyjną do Ustavno sodišče (trybunału konstytucyjnego, Słowenia).

- 42 Orzeczeniem z dnia 28 września 2016 r. sąd ten orzekł, że nie ulega wątpliwości, że w tym wypadku nie dowiedziono, by w Chorwacji występowały systemowe nieprawidłowości w procedurze azylowej i w warunkach przyjmowania wnioskodawców w rozumieniu art. 3 ust. 2 rozporządzenia Dublin III. Niemniej nie stanowi to jedynego powodu, na który mogą powołać się skarżący w postępowaniu głównym, aby wykazać, że ich przekazanie do tego państwa członkowskiego naraziłoby ich na rzeczywiste ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania.
- 43 Zgodnie bowiem z motywem 32 tego rozporządzenia państwa członkowskie są zobowiązane do przestrzegania wymogów wynikających z art. 33 ust. 1 konwencji genewskiej oraz z art. 3 EKPC i odnośnego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zwanego dalej „ETPC”). Otóż wymogi te są bardziej szerokie niż kryterium systemowych nieprawidłowości zawarte w art. 3 ust. 2 rzeczonoego rozporządzenia, które dotyczyło ponadto jedynie sytuacji, w której jest niemożliwe, by państwo członkowskie dokonało jakiegokolwiek przekazania osób ubiegających się o azyl do określonego państwa członkowskiego. W sytuacji gdy, poza przypadkiem, o którym mowa w tym przepisie, przekazanie osoby ubiegającej się o azyl do innego państwa członkowskiego powodowałoby naruszenie rzeczonych podstawowych wymogów, państwa członkowskie byłyby zobowiązane do zastosowania klauzuli uznaniowej przewidzianej w art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III.
- 44 Jeśli osoba obiegająca się o azyl twierdzi, że państwo odpowiedzialne za rozpatrzenie jej wniosku nie jest dla niej „państwem bezpiecznym”, właściwe organy i sądy mają obowiązek zbadania wszelkich istotnych okoliczności w odniesieniu do przestrzegania zasady non-refoulement, w tym stanu zdrowia zainteresowanej osoby. W tym zakresie organy te powinny uwzględnić osobistą sytuację wnioskodawcy w Słowenii i ocenić, czy zwykłe jego przekazanie może samo w sobie być sprzeczne z zasadą non-refoulement.
- 45 W konsekwencji zdaniem Ustavno sodišče (trybunału konstytucyjnego), zważywszy, że w niniejszej sprawie skarżący w postępowaniu głównym utrzymywali, że ponowne przeniesienie C.K. będzie miało niekorzystny wpływ na stan jej zdrowia, przedstawiając szereg opinii lekarskich potwierdzających ich twierdzenia, Vrhovno sodišče (sąd najwyższy) nie powinien ograniczać się, jak to uczynił, do uwzględnienia stanu zdrowia C.K. w ramach oceny sytuacji w Chorwacji, lecz powinien był również sprawdzić, czy przekazanie do tego państwa członkowskiego samo w sobie będzie zgodne z art. 3 EKPC. Nie oceniając twierdzeń i dowodów przedstawionych w tym względzie przez skarżących w postępowaniu głównym, sąd ten naruszył prawo, które im przyznała konstytucja słoweńska do „równej ochrony prawnej”. Z tych względów Ustavno sodišče (trybunał konstytucyjny) uchylił wyrok Vrhovno sodišče (sądu najwyższego) i przekazał mu sprawę do ponownego rozpoznania zgodnie z ustaleniami poczynionymi w jego orzeczeniu.
- 46 Stwierdzając, że Ustavno sodišče (trybunał konstytucyjny) nie wystąpił do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym przed wydaniem swego orzeczenia z dnia 28 września 2016 r., i żywiąc jednak wątpliwości co do zgodności z prawem Unii ustaleń poczynionych przez sąd konstytucyjny Vrhovno sodišče (sąd najwyższy), postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy wykładnia norm dotyczących stosowania klauzuli uznaniowej zawartej w art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III należy, ze względu na charakter tego przepisu, w ostatniej instancji do sądu państwa członkowskiego i czy normy te zwalniają sąd, którego orzeczenia nie mogą podlegać zaskarżeniu, z obowiązku skierowania sprawy do Trybunału Sprawiedliwości na podstawie art. 267 akapit trzeci Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej?

Pomocniczo, w przypadku gdyby odpowiedź na powyższe pytanie była przecząca:

- 2) Czy ocena okoliczności na podstawie art. 3 ust. 2 rozporządzenia Dublin III (w przypadku takim jak będący przedmiotem niniejszego odesłania) wystarcza, aby spełnione były wymogi art. 4 i art. 19 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w związku z art. 3 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz art. 33 konwencji genewskiej?

W związku z tym pytaniem

- 3) Czy z wykładni art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III wynika, że zastosowanie klauzuli uznaniowej przez państwo członkowskie jest obowiązkowe w celu zapewnienia skutecznej ochrony przed naruszeniem praw ustanowionych w art. 4 [karty] w przypadkach takich jak będący przedmiotem niniejszego odesłania i że jej zastosowanie zakazuje przekazania osoby ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej do właściwego państwa członkowskiego, które potwierdziło swoją właściwość zgodnie z tym rozporządzeniem?

W przypadku gdyby odpowiedź na pytanie trzecie była twierdząca:

- 4) Czy klauzula uznaniowa zawarta w art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III może służyć jako podstawa do tego, aby osoba ubiegająca się o udzielenie ochrony międzynarodowej lub inna osoba w postępowaniu w sprawie przekazania na mocy tego rozporządzenia mogła żądać jej stosowania, które to żądanie podlega ocenie właściwych organów administracyjnych i sądów państwa członkowskiego, czy też owe organy administracyjne i sądy są zobowiązane dokonać z urzędu ustalenia przytoczonych okoliczności?.

W przedmiocie pilnego trybu prejudycjalnego

- 47 Sąd odsyłający wniósł o zastosowanie do niniejszego odesłania prejudycjalnego pilnego trybu prejudycjalnego przewidzianego w art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem.
- 48 Na poparcie tego wniosku sąd ten podnosi zasadniczo, że z uwagi na stan zdrowia C.K. kwestia jej statusu powinna być uregulowana w możliwie najkrótszym terminie.
- 49 W tym względzie należy w pierwszej kolejności zauważyć, że niniejsze odesłanie prejudycjalne dotyczy wykładni rozporządzenia Dublin III, które zostało przyjęte na podstawie między innymi art. 78 ust. 2 lit. e) TFUE, który jest przepisem zawartym w tytule V części trzeciej traktatu FUE, dotyczącym przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Może ono w konsekwencji podlegać rozpoznaniu w pilnym trybie prejudycjalnym.
- 50 W drugiej kolejności – nie można w niniejszej sprawie wykluczyć możliwości, że skarżący w postępowaniu głównym będą przekazani do Republiki Chorwacji przed zakończeniem zwykłego trybu prejudycjalnego. W odpowiedzi bowiem na wezwanie Trybunału do udzielenia wyjaśnień sformułowane na podstawie art. 101 ust. 1 regulaminu postępowania sąd odsyłający zaznaczył, że choć w pierwszej instancji Upravno sodišče (sąd administracyjny) zarządził, na wniosek tych osób, zawieszenie wykonania dotyczącej ich decyzji o przekazaniu, żaden środek sądowy nie zawiesza tej decyzji na obecnym etapie postępowania krajowego.
- 51 W tych okolicznościach, zgodnie z decyzją podjętą w dniu 1 grudnia 2016 r. przez piątą izbę Trybunału, na wniosek sędziego sprawozdawcy i po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, uwzględniono wniosek sądu odsyłającego o poddanie niniejszego odesłania prejudycjalnego pilnemu trybowi prejudycjalnemu.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 52 Zadając pytanie pierwsze, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III należy interpretować w ten sposób, że kwestia stosowania przez państwo członkowskie przewidzianej w tym przepisie „klauzuli uznaniowej” jest kwestią z zakresu tylko prawa krajowego i wykładni, jaką nadaje mu sąd konstytucyjny tego państwa członkowskiego, czy też stanowi ona kwestię z zakresu wykładni prawa Unii w rozumieniu art. 267 TFUE.
- 53 W tym względzie należy przypomnieć, że Trybunał orzekł już, w odniesieniu do „klauzuli suwerenności” zawartej w art. 3 ust. 2 rozporządzenia Dublin II, której brzmienie odpowiada zasadniczo brzmieniu „klauzuli uznaniowej” przewidzianej w art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III i której wykładnia może mieć w związku z tym do niej zastosowanie, że przyznany w niej państwu członkowskim zakres uznania stanowi integralną część mechanizmu ustalania odpowiedzialnego państwa członkowskiego wypracowanego przez prawodawcę Unii (zwanego dalej „systemem dublińskim”). Wynika z tego, że państwo członkowskie stosuje prawo Unii w rozumieniu art. 51 ust. 1 karty również wówczas, kiedy korzysta z tej klauzuli (zob. wyrok z dnia 21 grudnia 2011 r., N.S. i in., C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865, pkt 64–68). W konsekwencji zastosowanie „klauzuli uznaniowej” przewidzianej w art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III pociąga oczywiście za sobą wykładnię prawa Unii w rozumieniu art. 267 TFUE.
- 54 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III należy interpretować w ten sposób, że kwestia stosowania przez państwo członkowskie przewidzianej w tym przepisie „klauzuli uznaniowej” nie jest kwestią z zakresu jedynie prawa krajowego i wykładni, jaką nadaje mu sąd konstytucyjny tego państwa członkowskiego, lecz stanowi kwestię z zakresu wykładni prawa Unii w rozumieniu art. 267 TFUE.

W przedmiocie pytań drugiego, trzeciego i czwartego

- 55 Zadając pytania drugie, trzecie i czwarte, które należy rozpoznać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 4 karty należy interpretować w ten sposób, że w okolicznościach, w których przekazanie ubiegającej się o azyl osoby cierpiącej na szczególnie poważną chorobę psychiczną lub fizyczną spowodowałoby rzeczywiste i widoczne ryzyko znacznego i nieodwracalnego pogorszenia się stanu zdrowia zainteresowanej osoby, przekazanie to stanowiłoby nieludzkie i poniżające traktowanie w rozumieniu tego artykułu. Jeśli tak – to sąd odsyłający rozważa, czy dane państwo członkowskie będzie zobowiązane do zastosowania „klauzuli uznaniowej” przewidzianej w art. 17 ust. 1 rzeczonego rozporządzenia i rozpatrzenia samemu przedmiotowego wniosku o udzielenie azylu.
- 56 Tytułem wstępu należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 3 ust. 1 rozporządzenia Dublin III wnioski o udzielenie azylu złożony przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca na terytorium jednego z państw członkowskich, bez względu na to, które to państwo, jest co do zasady rozpatrywany jedynie przez państwo członkowskie, które kryteria wymienione w rozdziale III wskazują jako odpowiedzialne.
- 57 System dubliński, w który wpisuje się to rozporządzenie, zmierza, jak wynika to z jego motywów 4 i 5, do umożliwienia w szczególności szybkiego ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego, tak by zagwarantować skuteczny dostęp do procedur udzielania ochrony międzynarodowej i nie zagrażać celowi, jakim jest szybkie rozpatrywanie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej.

- 58 W tym kontekście państwo członkowskie, w którym złożono wniosek o udzielenie azylu, ma obowiązek przestrzegania procedur przewidzianych w rozdziale VI tego rozporządzenia w celu ustalenia państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie tego wniosku, wymagania od tego państwa członkowskiego, by dokonało przejęcia przedmiotowego wnioskodawcy, a kiedy wniosek ten zostanie uwzględniony – przekazania tej osoby do tego państwa członkowskiego.
- 59 W związku z tym zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału normy prawa wtórnego Unii, w tym przepisy rozporządzenia Dublin III, należy interpretować i stosować z poszanowaniem praw podstawowych zagwarantowanych w karcie (zob. podobnie, w odniesieniu do rozporządzenia Dublin II, wyrok z dnia 21 grudnia 2011 r., N.S. i in., C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865, pkt 77, 99). Zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przewidziany w art. 4 karty, ma w tym względzie fundamentalne znaczenie, gdyż ma on charakter bezwzględny, jako że jest ściśle związany z poszanowaniem godności człowieka, o której mowa w art. 1 karty (zob. podobnie wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 85, 86).
- 60 Otóż w wyroku z dnia 21 grudnia 2011 r., N.S. i in. (C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865, pkt 86–94, 106) Trybunał podkreślił, że przekazanie osób ubiegających się o azyl w ramach systemu dublińskiego może w pewnych okolicznościach być niezgodne z zakazem przewidzianym w art. 4 karty. Orzekł on w konsekwencji, że osoba ubiegająca się o azyl ponosi rzeczywiste ryzyko poddania jej niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu tego przepisu w przypadku przekazania do państwa członkowskiego, którego dotyczą poważne obawy, że występują tam systemowe nieprawidłowości w zakresie procedur azylowych i warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl. W konsekwencji zgodnie z zakazem przewidzianym w rzeczonej artykule obowiązkiem państw członkowskich jest niedokonywanie przekazania w ramach systemu dublińskiego do danego państwa członkowskiego, w sytuacji gdy nie mogą one zignorować istnienia w tym państwie tego rodzaju nieprawidłowości.
- 61 Z motywu 9 rozporządzenia Dublin III wynika, że prawodawca Unii wziął pod uwagę wpływ systemu dublińskiego na prawa podstawowe osób ubiegających się o azyl. Wynika z niego również, że przyjmując to rozporządzenie, prawodawca Unii spodziewał się wprowadzenia potrzebnych udoskonaleń, w oparciu o zdobyte doświadczenia, nie tylko w celu zwiększenia skuteczności tego systemu, lecz również skuteczności ochrony udzielanej osobom ubiegającym się o azyl w ramach tego systemu.
- 62 Trybunał orzekł już, że w zakresie dotyczącym praw przyznanych osobom ubiegającym się o azyl rozporządzenie Dublin III różni się w zasadniczych punktach od rozporządzenia Dublin II (zob. wyrok z dnia 7 czerwca 2016 r., Ghezelbash, C-63/15, EU:C:2016:409, pkt 34).
- 63 Co się tyczy przyznanych im praw podstawowych, poza skodyfikowaniem w art. 3 ust. 2 rozporządzenia Dublin III orzecznictwa wynikłego z wyroku z dnia 21 grudnia 2011 r., N.S. i in. (C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865), wspomnianego w pkt 60 niniejszego wyroku, prawodawca Unii zamierzał podkreślić w motywach 32 i 39 rzeczonego rozporządzenia, że państwa członkowskie są związane przy jego stosowaniu orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a także art. 4 karty.
- 64 Jeżeli chodzi, bardziej szczegółowo, o decyzje o przekazaniu, to prawodawca Unii zdołał, po pierwsze, zagwarantować ich zgodność z prawem, przyznając danej osobie ubiegającej się o azyl w art. 27 rozporządzenia Dublin III prawo do bycia powiadomioną o dotyczącej jej decyzji o przekazaniu, a w art. 27 tego rozporządzenia prawo do wniesienia do sądu skutecznego środka zaskarżenia od tej decyzji, którego zakres obejmuje związane z nią zarówno okoliczności faktyczne jak i prawne. Po drugie, skonkretyzował on metody tego przekazania w art. 29 rzeczonego rozporządzenia w sposób bardziej szczegółowy niż w rozporządzeniu Dublin II.

- 65 Z całości powyższych rozważań wynika, że przekazanie osoby ubiegającej się o azyl w ramach rozporządzenia Dublin III może zostać przeprowadzone jedynie w warunkach wykluczających, by przekazanie to spowodowało rzeczywiste ryzyko poddania zainteresowanej osoby nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu art. 4 karty.
- 66 W tym względzie nie można od razu wykluczyć, że zważywszy na szczególnie ciężki stan zdrowia osoby ubiegającej się o azyl, jej przekazanie na podstawie rozporządzenia Dublin III może spowodować w jej przypadku takie ryzyko.
- 67 Należy bowiem przypomnieć, że zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania przewidziany w art. 4 karty odpowiada zakazowi zawartemu w art. 3 EKPC i w tym względzie jego treść i zakres są zgodnie z art. 52 ust. 3 karty takie same jak te przyznane mu tą konwencją.
- 68 Otóż z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczącego art. 3 EKPC, które należy uwzględnić przy wykładni art. 4 karty (zob. podobnie wyrok z dnia 21 grudnia 2011 r., N.S. i in., C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865, pkt 87–91) wynika, że cierpienie spowodowane naturalnie powstałą chorobą, czy to fizyczną, czy psychiczną, może być objęte zakresem art. 3 EKPC, gdy ulega ono pogorszeniu lub istnieje ryzyko jego pogorszenia w następstwie traktowania osoby, które wynika z warunków zatrzymania, wydalenia lub innych środków, za które organy mogą być odpowiedzialne, pod warunkiem że cierpienie stąd wynikające osiągnie minimum poważnego charakteru wymaganego przez art. 3 EKPC (zob. podobnie wyrok ETPC z dnia 13 grudnia 2016 r., Paposhvili przeciwko Belgii, CE:ECHR:2016:1213JUD004173810, §§ 174, 175).
- 69 Z uwagi na ogólny i bezwzględny charakter art. 4 karty te zasadnicze rozważania są również istotne w kontekście systemu dublińskiego.
- 70 W tym względzie należy w odniesieniu do warunków przyjmowania i opieki medycznej dostępnych w odpowiedzialnym państwie członkowskim podkreślić, że państwa członkowskie związane dyrektywą „w sprawie przyjmowania”, włącznie z Republiką Chorwacji, są zobowiązane, w tym w ramach procedury wynikającej z rozporządzenia Dublin III i zgodnie z art. 17–19 tej dyrektywy, świadczyć osobom ubiegającym się o azyl niezbędną opiekę zdrowotną i pomoc medyczną, która obejmuje przynajmniej opiekę medyczną w nagłych przypadkach oraz podstawowe leczenie chorób i poważnych zaburzeń psychicznych. W tych okolicznościach i zgodnie ze wzajemnym zaufaniem, jakim darzą się państwa członkowskie, istnieje silne domniemanie, że opieka medyczna oferowana osobom ubiegającym się o azyl w państwach członkowskich jest odpowiednia (zob. podobnie wyrok z dnia 21 grudnia 2011 r., N.S. i in., C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865, pkt 78, 80, 100–105).
- 71 W tym wypadku ani postanowienie odsyłające, ani informacje i dowody zebrane w aktach sprawy nie wskazują na to, by istniały istotne powody ku temu, aby przypuszczać, że w procedurze azylowej i w warunkach przyjmowania osób ubiegających się o azyl w Republice Chorwacji występują systemowe nieprawidłowości, zwłaszcza gdy chodzi o dostęp do opieki zdrowotnej, czego ponadto nie twierdzą skarżący w postępowaniu głównym. Wprost przeciwnie, z rzeczonyj decyzji wynika, że to państwo członkowskie dysponuje między innymi przeznaczonym dla osób szczególnej troski ośrodkiem przyjęć w mieście Kutina, gdzie osoby te mają zapewniony dostęp do opieki medycznej świadczonej przez lekarza, a w nagłych przypadkach przez lokalny szpital czy też szpital w Zagrzebiu. Ponadto organy słoweńskie uzyskały zapewnienie od organów chorwackich, że skarżący w postępowaniu głównym korzystaliby z niezbędnych zabiegów leczniczych
- 72 W dodatku chociaż możliwe jest, że w odniesieniu do niektórych poważnych i specyficznych chorób właściwe zabiegi lecznicze dostępne są jedynie w niektórych państwach członkowskich (zob. podobnie wyrok z dnia 5 czerwca 2014 r., I, C-255/13, EU:C:2014:1291, pkt 56, 57), skarżący w postępowaniu głównym nie twierdzili jednak, że tak byłoby w dotyczącym ich przypadku.

- 73 To powiedziawszy, nie można wykluczyć, że przekazanie osoby ubiegającej się o azyl, której stan zdrowia jest szczególnie ciężki, może samo w sobie spowodować rzeczywiste ryzyko jej nieludzkiego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 karty, i to niezależnie od jakości przyjęcia i opieki zdrowotnej dostępnych w państwie członkowskim odpowiedzialnym za rozpatrywanie jej wniosku.
- 74 W tym kontekście należy stwierdzić, że w okolicznościach, w których przekazanie ubiegającej się o azyl osoby cierpiącej na szczególnie ciężką chorobę psychiczną lub fizyczną spowodowałoby rzeczywiste i widoczne ryzyko znacznego i nieodwracalnego pogorszenia się stanu zdrowia zainteresowanej osoby, przekazanie to stanowiłoby nieludzkie i poniżające traktowanie w rozumieniu rzeczzonego artykułu.
- 75 W konsekwencji w sytuacji, gdy osoba ubiegająca się o azyl przedstawi, zwłaszcza w ramach skutecznego środka zaskarżenia, jaki gwarantuje jej art. 27 rozporządzenia Dublin III, obiektywne dowody, takie jak świadectwa lekarskie wystawione w odniesieniu do jej osoby, mogące wykazać szczególnie ciężki stan jej zdrowia oraz znaczne i nieodwracalne konsekwencje, jakie mogłyby spowodować w jej przypadku przekazanie, organy danego państwa członkowskiego, w tym jego sądy, nie mogą tych dowodów zignorować. Wprost przeciwnie, są one zobowiązane do dokonania oceny ryzyka, że takie konsekwencje mogą wystąpić, jeśli zdecydują one o przekazaniu zainteresowanej osoby lub, w przypadku sądu, oceny zgodności z prawem decyzji o przekazaniu, zważywszy, że wykonanie takiej decyzji mogłoby doprowadzić do jej nieludzkiego i poniżającego traktowania (zob. analogicznie wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 88).
- 76 Do organów tych należy zatem wyeliminowanie wszelkich poważnych wątpliwości dotyczących wpływu przekazania na stan zdrowia zainteresowanej osoby. W tym względzie nie można w szczególności, gdy chodzi o ciężką chorobę psychiczną, ograniczać się jedynie do konsekwencji fizycznego transportu danej osoby z jednego do drugiego państwa członkowskiego, lecz należy uwzględnić całość znacznych i nieodwracalnych konsekwencji, jakie wynikałyby z tego przekazania.
- 77 W tym kontekście organy państwa członkowskiego powinny zweryfikować, czy można w sposób właściwy i wystarczający ochronić stan zdrowia danej osoby, podejmując środki ostrożności przewidziane w rozporządzeniu Dublin III, a jeśli tak, to wprowadzić te środki ostrożności.
- 78 Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wynika bowiem, że art. 3 EKPC nie zobowiązuje co do zasady umawiającego się państwa do odstąpienia od wykonania wydalenia lub deportacji danej osoby, jeśli osoba ta jest zdolna do podróży i pod warunkiem, że konieczne, właściwe i dostosowane do stanu zdrowia tej osoby środki są w tym względzie podjęte (zob. podobnie ETPC, 4 lipca 2006 r., Karim przeciwko Szwecji, CE:ECHR:2006:0704DEC002417105, § 2; 30 kwietnia 2013 r., Kochieva i in. przeciwko Szwecji, CE:ECHR:2013:0430DEC007520312, § 35).
- 79 Odnosząc się bardziej specyficznie do okoliczności, w których dolegliwości natury psychicznej, jakich doznaje osoba ubiegająca się o azyl, przejawiają się u niej w tendencjach samobójczych, Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekał wielokrotnie, że fakt, iż osoba, której wydalenie zostało zarządzone, grozi popełnieniem samobójstwa, nie zobowiązuje umawiającego się państwa do odstąpienia od wykonania przewidzianego środka, jeśli podejmuje ono konkretne działania w celu uniknięcia realizacji tych gróźb (zob. wyroki ETPC: z dnia 7 października 2004 r., Dragan i in. przeciwko Niemcom, CE:ECHR:2004:1007DEC003374303, § 1; z dnia 4 lipca 2006 r., Karim przeciwko Szwecji, CE:ECHR:2006:0704DEC002417105, § 2; z dnia 30 kwietnia 2013 r., Kochieva i in. przeciwko Szwecji, CE:ECHR:2013:0430DEC007520312, § 34).
- 80 Jeżeli chodzi o te środki ostrożności, to należy podkreślić, że państwo członkowskie wykonujące przekazanie może współpracować z odpowiedzialnym państwem członkowskim zgodnie z art. 8 rozporządzenia wykonawczego, aby zapewnić, by dana osoba ubiegająca się o azyl uzyskała pełną opiekę zdrowotną w trakcie i po zakończeniu przekazania.

- 81 W tym względzie państwo członkowskie wykonujące przekazanie powinno zorganizować je w taki sposób, by danej osobie ubiegającej się o azyl podczas transportu towarzyszył odpowiedni personel medyczny, będący w posiadaniu koniecznych materiałów, środków i produktów medycznych, tak aby zapobiec jakimkolwiek pogorszeniu się jej stanu zdrowia i wszelkim aktom przemocy wobec siebie samej lub osób trzecich.
- 82 To państwo członkowskie powinno również zapewnić, by dana osoba ubiegająca się o azyl korzystała z opieki zdrowotnej od momentu przyjazdu do odpowiedzialnego państwa członkowskiego. W tym względzie należy przypomnieć, że art. 31 i 32 rozporządzenia Dublin III nakładają na wykonujące przekazanie państwa członkowskie obowiązek przekazania odpowiedzialnemu państwu członkowskiemu informacji dotyczących stanu zdrowia osoby ubiegającej się o azyl mogących umożliwić temu państwu członkowskiemu zapewnienie tej osobie natychmiastowej opieki zdrowotnej wymaganej dla ochrony jej podstawowych interesów.
- 83 Standardowy formularz figurujący w załączniku VI do rozporządzenia i wspólne świadectwo zdrowia zawarte w załączniku IX do tego rozporządzenia również mogą być wykorzystane do poinformowania odpowiedzialnego państwa członkowskiego o tym, że dana osoba ubiegająca się o azyl wymaga opieki medycznej i zdrowotnej przy przyjeździe, oraz o wszystkich istotnych aspektach jej choroby i opiece zdrowotnej, jakiej będzie wymagać w przyszłości. Te informacje powinny być w tym wypadku przekazane w rozsądnym terminie przed wykonaniem przekazania, aby dać odpowiedzialnemu państwu członkowskiemu wystarczający czas na podjęcie koniecznych środków. Państwo członkowskie wykonujące przekazanie może uzyskać również od odpowiedzialnego państwa członkowskiego potwierdzenie, że niezbędna opieka zdrowotna będzie przy przyjeździe całkowicie dostępna.
- 84 Jeśli właściwy sąd uzna, że te środki ostrożności są wystarczające, aby wykluczyć rzeczywiste ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania w przypadku przekazania danej osoby ubiegającej się o azyl, do tego sądu będzie należało podjęcie koniecznych działań, aby upewnić się, że te środki ostrożności zostaną wprowadzone przez państwo członkowskie przed przekazaniem zainteresowanej osoby. W razie potrzeby trzeba będzie ponownie ocenić jej stan zdrowia przed wykonaniem przekazania.
- 85 Natomiast w przypadku gdy podjęte środki ostrożności ze względu na szczególnie poważny charakter choroby danej osoby ubiegającej się o azyl okażą się niewystarczające, aby zapewnić, że przekazanie danej osoby nie spowoduje rzeczywistego ryzyka znacznego i nieodwracalnego pogorszenia się stanu jej zdrowia, zadaniem organów danego państwa członkowskiego będzie zawieszenie wykonania przekazania tej osoby, i to dopóty, dopóki stan jej zdrowia nie umożliwi tego przekazania.
- 86 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 29 ust. 1 rozporządzenia Dublin III przekazanie osoby ubiegającej się o azyl z wniosku państwa członkowskiego do odpowiedzialnego państwa członkowskiego jest przeprowadzane tak szybko, jak to jest „praktycznie możliwe”. Jak zatem wynika z art. 9 rozporządzenia wykonawczego stan zdrowia osoby ubiegającej się o azyl jest uznany za „przeszkodę fizyczną” mogącą uzasadniać odroczenie przekazania.
- 87 Jeśli stan zdrowia danej osoby ubiegającej się o azyl nie zezwala na jej przekazanie, do wniosku państwa członkowskiego należy, zgodnie z tym przepisem, niezwłoczne poinformowanie odpowiedzialnego państwa członkowskiego o odroczeniu przekazania z uwagi na stan tej osoby.
- 88 W stosownym wypadku, jeśli stwierdzono, że stan zdrowia danej osoby ubiegającej się o azyl raczej nie poprawi się w krótkim okresie czasu lub że zawieszenie postępowania na długi okres czasu może przyczynić się do pogorszenia się stanu zdrowia zainteresowanej osoby, wnioskujące państwo członkowskie może wybrać wariant rozpatrzenia samemu wnioskowi tej osoby, korzystając z „klauzuli uznaniowej” przewidzianej w art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III (zob. podobnie wyrok z dnia 30 maja 2013 r., Halaf, C-528/11, EU:C:2013:342, pkt 38). Nie zmienia to faktu, że rzeczony przepis

w związku z art. 4 karty nie można interpretować, w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w ten sposób, że miałyby on oznaczać obowiązek zastosowania go w ten właśnie sposób przez dane państwo członkowskie.

- 89 W każdym razie w przypadku, gdy stan zdrowia danej osoby ubiegającej się o azyl nie pozwala wnioskującemu państwu członkowskiemu na dokonanie jej przekazania przed upływem terminu 6 miesięcy przewidzianego w art. 29 ust. 1 rozporządzenia Dublin III, odpowiedzialne państwo członkowskie zostanie zwolnione z obowiązku przejścia zainteresowanej osoby i odpowiedzialność zostanie w konsekwencji przeniesiona zgodnie z art. 29 ust. 2 na to pierwsze państwo członkowskie.
- 90 Do sądu odsyłającego w sprawie w postępowaniu głównym należeć będzie zbadanie, czy stan zdrowia C.K. jest na tyle ciężki, że istnieją poważne podstawy ku temu, aby przypuszczać, iż jej przekazanie spowoduje rzeczywiste ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 karty. Jeśli tak, to również do niego należeć będzie wyeliminowanie tych wątpliwości poprzez upewnienie się, że środki ostrożności, o których mowa w pkt 81–83 niniejszego wyroku zostaną podjęte przed przekazaniem C.K. lub, w razie potrzeby, że przekazanie tej osoby zostanie zawieszono do czasu, kiedy pozwoli na to stan jej zdrowia.
- 91 W tym kontekście argument Komisji, że z art. 3 ust. 2 rozporządzenia Dublin III wynika, że jedynie istnienie systemowych nieprawidłowości w odpowiedzialnym państwie członkowskim może mieć wpływ na obowiązek przekazania osoby ubiegającej się o azyl do tego państwa członkowskiego, jest bezzasadny.
- 92 Nic bowiem w treści tego przepisu nie wskazuje na to, by zamiarem prawodawcy Unii było uregulowanie innej okoliczności niż okoliczność systemowych nieprawidłowości uniemożliwiających jakiegokolwiek przekazanie osób ubiegających się o azyl do określonego państwa członkowskiego. Rzeczony przepis nie można w związku z tym interpretować jako wykluczającego, że względy związane z rzeczywistym i widocznym ryzykiem nieludzkiego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 karty mogą w nagłych sytuacjach, takich jak te, o których mowa w niniejszym wyroku, mieć w szczególności wpływ na przekazanie osoby ubiegającej się o azyl.
- 93 Ponadto, po pierwsze, takie rozumienie art. 3 ust. 2 rozporządzenia Dublin III byłoby nie do pogodzenia z ogólnym charakterem art. 4 karty, który zakazuje nieludzkiego i poniżającego traktowania we wszelkich jego przejawach. Po drugie, ewidentnie niezgodne z bezwzględnym charakterem tego zakazu byłoby, żeby państwa członkowskie mogły lekceważyć rzeczywiste i widoczne ryzyko nieludzkiego i poniżającego traktowania dotyczące osoby ubiegającej się o azyl pod pretekstem, że nie wynika ono z systemowych nieprawidłowości w odpowiedzialnym państwie członkowskim.
- 94 Podobnie interpretacji art. 4 karty zawartej w niniejszym wyroku nie podważa wyrok z dnia 10 grudnia 2013 r., *Abdullahi* (C-394/12, EU:C:2013:813, pkt 60), w którym Trybunał orzekł zasadniczo, w odniesieniu do rozporządzenia Dublin II, że w okolicznościach takich jak okoliczności sprawy, która leżała u podstaw wydania tego wyroku, osoba ubiegająca się o azyl mogła kwestionować przekazanie jedynie powołując się na systemowe nieprawidłowości w odpowiedzialnym państwie członkowskim. Pomimo bowiem faktu, że Trybunał orzekł, jak zaznaczono to w pkt 62 niniejszego wyroku, że w zakresie dotyczącym praw przyznanych osobom ubiegającym się o azyl rozporządzenie Dublin III różni się w zasadniczych punktach od rozporządzenia Dublin II, to należy przypomnieć, że wyrok ten został wydany w sprawie dotyczącej obywatela, który nie powołał się przed Trybunałem na szczególną okoliczność, która mogłaby wskazać na to, że jego przekazanie mogłoby być samo w sobie sprzeczne z art. 4 karty. Trybunał odniósł się zatem jedynie do swojego poprzedniego wyroku z dnia 21 grudnia 2011 r., *N.S. i in.* (C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865), dotyczącego niemożliwości wykonania jakiegokolwiek przekazania osób ubiegających się o azyl do państwa doświadczającego systemowych nieprawidłowości w procedurze azylowej lub warunkach ich przyjmowania.

- 95 Wreszcie rzeczona interpretacja jest całkowicie zgodna z zasadą wzajemnego zaufania, gdyż będąc daleką od wpływania na istnienie domniemania przestrzegania praw podstawowych w każdym państwie członkowskim, zapewnia, by wyjątkowe sytuacje, o których mowa w niniejszym wyroku, były w sposób właściwy wzięte pod uwagę przez państwa członkowskie. W dodatku gdyby państwo członkowskie wykonało przekazanie osoby ubiegającej się o azyl w takich sytuacjach, nieludzkie i poniżające traktowanie, które by z tego wynikało, nie zostałyby przypisane bezpośrednio lub pośrednio organom odpowiedzialnego państwa członkowskiego, lecz samemu pierwszemu państwu członkowskiemu.
- 96 Ze względu na całość powyższych rozważań na pytania drugie, trzecie i czwarte należy odpowiedzieć, iż art. 4 karty należy interpretować w ten sposób, że:
- nawet wobec braku istotnych powodów ku temu, by przypuszczać, że w państwie członkowskim odpowiedzialnym za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu występują nieprawidłowości systemowe, przekazanie w ramach rozporządzenia Dublin III osoby ubiegającej się o azyl może zostać przeprowadzone jedynie w warunkach wykluczających, że przekazanie to spowoduje rzeczywiste i widoczne ryzyko poddania zainteresowanej osoby nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu w rozumieniu tego artykułu;
 - w okolicznościach, w których przekazanie ubiegającej się o azyl osoby cierpiącej na szczególnie ciężką chorobę psychiczną lub fizyczną spowodowałoby rzeczywiste i widoczne ryzyko znacznego i nieodwracalnego pogorszenia się stanu zdrowia zainteresowanej osoby, przekazanie to stanowiłoby nieludzkie i poniżające traktowanie w rozumieniu tego artykułu;
 - do organów państwa członkowskiego wykonującego przekazanie, w stosownym wypadku do jego sądów, należy wyeliminowanie wszelkich poważnych wątpliwości dotyczących wpływu przekazania na stan zdrowia zainteresowanej osoby poprzez podjęcie koniecznych środków ostrożności, tak aby jej przekazanie odbyło się w warunkach umożliwiających ochronę zdrowia tej osoby we właściwy i wystarczający sposób. W przypadku gdy ze względu na szczególnie poważny charakter choroby danej osoby ubiegającej się o azyl podjęcie rzeczonych środków ostrożności nie będzie wystarczające, aby zapewnić, że jej przekazanie nie spowoduje rzeczywistego ryzyka znacznego i nieodwracalnego pogorszenia się stanu jej zdrowia, zadaniem organów danego państwa członkowskiego będzie zawieszenie wykonania przekazania tej osoby, i to dopóty, dopóki stan jej zdrowia nie umożliwi tego przekazania;
 - w stosownym wypadku, jeśli stwierdzono, że stan zdrowia danej osoby ubiegającej się o azyl raczej nie poprawi się w krótkim okresie czasu lub że zawieszenie postępowania na długi okres czasu może przyczynić się do pogorszenia się stanu zdrowia zainteresowanej osoby, wnioskujące państwo członkowskie może wybrać wariant rozpatrzenia samemu wnioskowi tej osoby, korzystając z „klauzuli uznaniowej” przewidzianej w art. 17 ust. 1 rozporządzenia Dublin III.
- 97 Artykułu 17 ust. 1 tego rozporządzenia w związku z art. 4 karty nie można interpretować jako zobowiązującego to państwo członkowskie, w okolicznościach takich jak w sprawie w postępowaniu głównym, do zastosowania rzeczonej klauzuli.

W przedmiocie kosztów

- 98 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 17 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca należy interpretować w ten sposób, że kwestia stosowania przez państwo członkowskie przewidzianej w tym przepisie „klauzuli uznaniowej” nie jest kwestią z zakresu jedynie prawa krajowego i wykładni, jaką nadaje mu sąd konstytucyjny tego państwa członkowskiego, lecz stanowi kwestię z zakresu wykładni prawa Unii w rozumieniu art. 267 TFUE.
- 2) Artykuł 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że:
 - nawet wobec braku istotnych powodów ku temu, by przypuszczać, że w państwie członkowskim odpowiedzialnym za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu występują nieprawidłowości systemowe, przekazanie w ramach rozporządzenia nr 604/2013 osoby ubiegającej się o azyl może zostać przeprowadzone jedynie w warunkach wykluczających, że przekazanie to spowoduje rzeczywiste i widoczne ryzyko poddania zainteresowanej osoby nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu w rozumieniu tego artykułu;
 - w okolicznościach, w których przekazanie ubiegającej się o azyl osoby cierpiącej na szczególnie ciężką chorobę psychiczną lub fizyczną spowodowałoby rzeczywiste i widoczne ryzyko znacznego i nieodwracalnego pogorszenia się stanu zdrowia zainteresowanej osoby, przekazanie to stanowiłoby nieludzkie i poniżające traktowanie w rozumieniu tego artykułu;
 - do organów państwa członkowskiego wykonującego przekazanie, w stosownym wypadku do jego sądów, należy wyeliminowanie wszelkich poważnych wątpliwości dotyczących wpływu przekazania na stan zdrowia zainteresowanej osoby poprzez podjęcie koniecznych środków ostrożności, tak aby jej przekazanie odbyło się w warunkach umożliwiających ochronę zdrowia tej osoby we właściwy i wystarczający sposób. W przypadku gdy ze względu na szczególnie poważny charakter choroby danej osoby ubiegającej się o azyl podjęcie rzeczonych środków ostrożności nie będzie wystarczające, aby zapewnić, że jej przekazanie nie spowoduje rzeczywistego ryzyka znacznego i nieodwracalnego pogorszenia się stanu jej zdrowia, zadaniem organów danego państwa członkowskiego będzie zawieszenie wykonania przekazania tej osoby, i to dopóty, dopóki stan jej zdrowia nie umożliwi tego przekazania; oraz
 - w stosownym wypadku, jeśli stwierdzono, że stan zdrowia danej osoby ubiegającej się o azyl raczej nie poprawi się w krótkim okresie czasu lub że zawieszenie postępowania na długi okres czasu może przyczynić się do pogorszenia się stanu zdrowia zainteresowanej osoby, wnioskujące państwo członkowskie może wybrać wariant rozpatrzenia samemu wnioskowi tej osoby, korzystając z „klauzuli uznaniowej” przewidzianej w art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 604/2013.

Artykuł 17 ust. 1 rozporządzenia nr 604/2013 w związku z art. 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej nie można interpretować jako zobowiązującego to państwo członkowskie, w okolicznościach takich jak w sprawie w postępowaniu głównym, do zastosowania rzeczony klauzuli.

Podpisy